

BOEKRESENSIES

Hannes Olivier, *Akko: Spieëlbeeld van beskawing*, (Stellenbosse Teologiese Studies nr. 10) N.G. Kerk-Uitgewers, Kaapstad 1983. Prys R6,20

Deur die geskiedenis van Akko, 'n vissersdorp aan die noordekant van Haifa, te beskryf, neem dr. Olivier die leser eintlik op 'n tog deur die hele geskiedenis van die Nabye Ooste. Akko se geskiedenis is die geskiedenis van die Nabye Ooste want Akko is 'n kruispunt tussen oos, wes, noord en suid. Die skrywer gee 'n oorsig van die geskiedenis van Akko vanaf 2400 v.C. tot by die totstandkoming van die onafhanklike staat van Israel in Mei 1948. Terwyl daar op Akko gefokus word, word al die groot beskawings wat in die loop van die geskiedenis gekom en gegaan het, bekendgestel. Die skrywer maak gebruik van argeologiese materiaal, Bybelse gegewens en alle ander beskikbare inligtingsbronne ten einde 'n geïdentifiseerde beeld van die geskiedenis van Akko te rekonstrueer. Dit is duidelik dat hierdie werk die resultaat is van wetenskaplike navorsing, maar dit word tog op 'n populêre, interessante en maklike verteerbare wyse aangebied. Dit is nie maar net 'n "droë" aanbieding van feite nie. Teoloë, teoloë in wording en leke sal baat by die lees van die boek. Hierdie werk is 'n goeie bydrae tot *Stellenbosse Teologiese Studies*.

W S Prinsloo

D J Louw, *Teologie in hoop*, N G Kerk-uitgewers, Kaapstad 1984. Prys R7,80.

Die vriende en kollegas van Stellenbosch moet gelukkig word met die mooi reeks "Stellenbosse Teologiese Studies". Dit geld ook vir die publikasie "Teologie in hoop" deur Dr D J Louw wat die elfde in hierdie reeks is.

In hierdie studie vestig die skrywer die aandag op 'n belangrike en invloedryke tendens in die huidige teologie, dié denke naamlik waarin die kategorieë, hoop en toekoms, 'n beslissende rol speel. Dit gaan hier om 'n denke wat oor God in dinamies historiese terme dink eerder as in terme van die staties ontologiese kategorieë van die Griekse metafisika. Deur kort maar akkurate analises van die beskouinge van die vernaamste verteenwoordigers van hierdie denktendens bied dr Louw 'n betroubare oriëntasie in hierdie soms moeilik begaanbare denkweg.

"Teologie in hoop" is egter nie net 'n inleiding tot 'n vermeldde denkrigting nie. Die skrywer tree op 'n selfstandige wyse in gesprek daarmee. Hy wil hom nie sonder meer met 'n teologie van die hoop vereenselwig nie. Hy meen dat dit meer verantwoord is om van 'n teologie in hoop te praat: "'n Teologie in hoop verskil van 'n teologie van die hoop in dié sin dat dit nie die hoop as die enigste verklaringsbeginsel vir die ganse teologie van die Ou en Nuwe Testament beskou nie. Die Bybelse openbaring is daarvoor te ryk geskakeerd. 'n Teologie in hoop wil vanuit die eskatologiese perspektief gaan kyk wat die waarde van 'n Christelike hoop vir die mens in lyding is" (p.13). Dr Louw ontwikkel sy sistematiese-teologiese insigte met voortdurende verwysing na hedendaagse ontwikkelinge op eksegetiese gebied.

In die eerste drie hoofstukke word onderskeidelik die aard, struktuur en inhoud van die Christelike hoop beskryf. Die skrywer oordeel dat die Christelike hoop nie 'n affek of 'n gemoedstoestand is nie maar 'n kwalitatiewe toestand in Christus binne die werklikheid van die pneumatologie (p.49). Die hoop maak die mens nie passief nie. Dit bring verantwoordelikheid mee. Die vierde hoofstuk word aan hierdie verantwoordelikheid gewy wanneer die volgende gestaltes van hoop wat in die praktyk van Christen-wees na vore tree, beskryf word: geduld, dankbaarheid, geregtigheid, gebed, sending en paraklese. Ook vir die amptelike dienswerk van die kerk is die kategorie hoop, van beslissende belang. Die

pastoraat geskied ten diepste vanuit die eskatologie (p.58). Die outeur is daarom oortuig dat die teologie in hoop die teologiese kern struktureer waarby die pastoraat moet aanknoop ten einde die huidige dilemma in die teologie van die pastoraat te bowe te kom.

Geen predikant of teologiese student behoort hierdie inspirerende en entoesiasies geskrewe studie ongelees te laat nie.

C J Wethmar

F Theron, *Onbegrensde genade. Gedagtes oor die sogenaamde "sonde teen die Heilige Gees"*, N.G. Kerk-Uitgewers, Kaapstad 1983. Prys R4,75

In 'n populêr-opgesette vorm en taal gee dr. Flip Theron van die Teologiese Kweekskool te Stellenbosch, aandag aan 'n baie aktuele probleem vir baie gelowiges. Wat-ter pastor moes nie in sy gemeente al antwoord op die vraag: Wat is die sonde teen die Heilige Gees? Ek is so bang dat ek die sonde gedoen het!

Maar die skrywer wil nie net vir lidmate skryf nie. In afwesigheid van voetnotas, en "argumente wat té tegnies van aard is", voeg hy ook 'n lys van boeke by, wat verder gelees en bestudeer kan word en waaruit hy self ook geput het.

Hoe gaan hy te werk? Nie alleen eksegeties nie, van die Ou deur na die Nuwe Testament, maar ook teologies-histories. Ons hoor ook wat ander oor die tema te sê het.

Die sonde teen die Heilige Gees is nie één enkele sonde naas of teenoor ander sondes nie — met die onvermydelike kwellende vraag dan: wát is daardie één onvergeeflike sonde? Dit is ook nie bloot net 'n bepaalde gesindheid in die hart van die mens — wanneer die één konkrete sonde moontlik nie aangewys kan word nie. Ewemin is dit spesifiek gerig teen die derde Persoon in die Drie-eenheid, met uitsluiting van die Vader en die Seun. Sonde teen die Heilige Gees is sonde teen die Drie-enige God, maar dan heel spesifiek weerstand teen God se reddende genade (p.26). Die onvergeeflike sonde is dus nie een of ander geheimsinnige sonde wat die ewige oordeel tot gevolg het nie. Dit is nie nóg 'n rede waarom ons verlore gaan nie, sê dr Theron, dit is die enigste rede (p.27).

Vanuit die Nuwe Testament kom daar nog 'n perspektief by: *buite* Christus is *alle* sonde doodsonde, en wie Jesus verwerp, verwerp ook die medegelowiges. Daarom is die aanwesigheid van broederliefde so uiters belangrik.

Vanweë die vorm van aanbidding, taal en styl, maar veral vanweë die heldere en suiwere Bybelgetroue inhoud, wil ons hierdie werke van harte aanbeveel, en die skrywer aanmoedig om die kerk met nog meer sulke pitkos te help voed.

J A Heyns

W J van der Merwe, *Die pad vorentoe. Die NG-familie se strewe na eenheid*, N G Kerk-Uitgewers, Kaapstad 1985, 135 pp. Prys R15,70

Prof W J van der Merwe, wat volgende jaar tagtig jaar oud sal wees, het sy hele lewe gewy aan die sending as sendeling, dosent aan verskeie teologiese opleidingskole en as professor in die Sendingwetenskap. Die polarisasie en spanning binne die N G Kerk-familie waarbinne hy soveel jare gearbei het, het hom diep in die hart aangegryp. Die boekie is gebore uit 'n realistiese besef van die krisis waarin die familie hom bevind en wil op 'n baie simpatieke manier riglyne vir die toekoms gee.

Die skrywer lê groot klem op die famlieband wat bestaan tussen die NGK en die 12 kerke wat binne en buite die RSA uit haar sendingwerk gebore is. Hy pleit hartstogtelik vir die erkenning, behoud en verdieping van hierdie band. Hy gaan uit van die standpunt dat ons wesenlik met één NG Kerk-familie te doen het en deins nie terug om die

konsekwensies wat volg uit hierdie aanname te trek nie.

Die familie word gesien as 'n "huisgesin van God" wat in harmonie met mekaar behoort saam te leef en wat ook gesamentlik hulle getuienis en diens aan die wêreld behoort te lewer. Die eis van gesamentlike getuienis en diens maak juis die behoefte aan groter eenheid soveel dringender.

In 'n oorsigtelike hoofstuk word die ontstaan en ontwikkeling van die NG-familieband beskryf. Daarna volg 'n bespreking van die spanninge wat daar binne die familie van kerke ontstaan het as gevolg van die politieke situasie wat in die RSA ontstaan het. Die skrywer deins nie terug om kleurdiskriminasie en rassisme duidelik af te wys nie.

As hy die NGK en NGSK oproep tot skuldbelydenis en versoening met mekaar, dan spreek hy albei kerke aan omdat albei skuld het vir die huidige gespanne situasie wat ontstaan het.

As die skrywer dan uiteindelik die pad vorentoe begin uitstippel, doen hy 'n oproep vir versoening, groter eenheid, vereniging tussen kerke waar dit prakties moontlik is, vernuwung en groter samewerking op die gebied van getuienis en diens. Hy pleit ook vir 'n "meer doeltreffende eenheidstruktuur vir die NG-familie". Die verskil in die aard van 'n eenheidstruktuur vir die binnelandse kerke in een geografiese gebied en die buitelandse kerke in selfstandige state kom na my mening nie genoegsaam na vore nie.

Ten slotte word daar ook gepleit vir 'n duideliker verstandhouding tussen die lede van die familie met betrekking tot ekumeniese samewerking.

Die navorsing is gedoen in samewerking met die Instituut vir Sendingwetenskaplike Navorsing en gevolglik is die boek ook 'n publikasie van Iswen. 'n Verkorte Engelse uitgawe van die boek is reeds voltooi en sal eersdaags verskyn veral vir die gebruik van lede van die NG-familie in Engelstalige gebiede.

Prof van der Merwe skryf as iemand wat vir baie jare betrokke was by ontwikkelinge en verhoudinge binne die NG-familie. Hy skryf uit 'n agtergrond van persoonlike betrokkenheid en met 'n groot liefde vir hierdie kerkfamilie. Die NG kerkfamilie is bevoorreg om te mag put uit sy ervaringe en insigte en behoort nuttig gebruik te kan maak van sy rigtingwysers vir die pad vorentoe.

D Crafford

P Rossouw, *Protestantisme en die Roomse Kerk vandag — grondslag vir 'n gesprek*, Lux Verbi, Kaapstad 1984, pp.108. Prys R9.90

Die snelle groei van die Rooms Katolieke Kerk in Afrika en die wyse waarop Rome die inisiatief neem op talle gebiede soos ekumene, sending, dialoog met ander godsdienste en die stryd teen sosiale onreg, maak dit absoluut noodsaaklik vir Protestantse kerke om kennis te dra van ontwikkelinge in dié Kerk.

Dr P Rossouw is goed toegerus om hierdie inligting deur te gee. Hy het twee doktorsale proefskrifte oor die Rooms Katolieke Kerk geskryf, t.w. 'n D Phil-tesis: *Die vitaliteit van die gesagsbegrip van Thomas Aquinas* en 'n ThD-tesis met die titel: *Die Roomse gesagsbegrip van lumen gentium in kerkhistoriese perspektief*.

Dr Rossouw stel dit dat die doel van hierdie publikasie is om vir die gewone lidmaat 'n voëlvlugperspektief te gee van die geskiedenis en leerstellinge van die Roomse Kerk. Hierin het hy inderdaad geslaag. Die boek is leesbaar geskryf en as jy daarmee klaar is, het jy weliswaar 'n goeie inleiding ontvang in die ontwikkelinge wat oor eeue in die Rooms Katolieke Kerk plaasgevind het. Die lang tydperk wat gedek word, vanaf die Nuwe Testamentiese tyd tot by die Tweede Vatikaanse Konsilie, maak dat die stof baie oorsigtelik behandel moes word. Dit is egter voldoende om aan die nie-teoloog 'n indruk te gee van hoofmomente in die ontwikkeling van die betrokke Kerk.

Die behandeling van die geskiedenis van die Roomse Kerk is objektief en onbevooroordeeld en tog word die deformatsie in die kerk wat aanleiding gegee het tot reformasie van die sestierende eeu duidelik aangetoon.

Dr Rossouw argumenteer dat die koerswysiging by Vaticanum II van so 'n aard was dat Protestante gedwing word om 'n deeglike kennisname van wat in die Roomse Kerk gebeur en dat 'n indringende tussenkerklike gesprek nie langer kan uitbly nie. Dit moet natuurlik geskied met inagneming van die bestaande leerverstelle en verskille in kerkbegrip. Hiermee wil ons volmondig saamstem.

Die skrywer kon gerus maar die belangrikste ensiklike en dokumente waaruit hy aanhaal in die teks by name genoem het. Hy verwys in die meeste gevalle slegs in die voetnote daarna. Van studente sal immers verwag word om die dokumente by name te ken.

Die boekie kan met groot vrymoedigheid aanbeveel word as 'n kundige en gebalanseerde oorsigtelike inleiding in die geskiedenis en leerstelling van die Rooms Katolieke Kerk vir die gebruik veral van kerkradslede, lidmate en voorgraadse teologiese studente.

D Crafford

C W Burger, B A Müller en D J Smit (Red), *Woord teen die lig*, N.G. Kerk-Uitgewers, Kaapstad.

Deel 1: Riglyne vir adventsprediking. 1981. Prys R17,00
Deel 2: Riglyne vir lydensprediking. 1982. Prys R19,60
Deel 4: Riglyne vir nagmaalsprediking. 1982. Prys R17,00

In die voorwoord tot die eerste deel van hierdie reeks lees ons: "Predikantswerk is meesal eensame werk. Maar een van die heel eensameste paaie vir 'n predikant is sekerlik die pad tussen teks en preek." Om op hierdie eensame reis aan die predikant 'n metgesel te gee met wie hy in gesprek kan tree, word hierdie reeks aangebied. Dit is geskoei op die lees van die Duitse "Predigthilfen" en die Nederlandse "Postilles", wat beteken dat dit nie preekbundels, stigtelike meditasie, homilieë of preeksetse wil wees nie, maar as homiletiese hulpmiddel 'n plek wil inneem tussen die eksegetiese kommentare (waarvan die inhoud verwerk is) en die preekbundels, waarin voltooide preke weergegee word. Die predikant wat sy preek wil maak, kan dus met 'n goeie gewete van hierdie hulpmiddels gebruik maak. Die eksegetiese wat aangebied word, is deeglik en benut literatuur wat die gemeentepredikant waarskynlik nie alles tot sy beskikking sal hê nie. Hierby word dan gevoeg wat die eksegetiese kommentare nie gee nie, naamlik homiletiese riglyne, wat aantoon hoe die betrokke gedeelte vir die prediking vrugbaar gemaak kan word. Dit is dan ook geen wonder nie dat hierdie boeke blykbaar 'n goeie afset onder die makers van preke geniet.

Wanneer die verskillende dele deurgegaan word, is een van die dinge wat opval dat die gebruiker na Skrifgedeeltes gelei word waaraan hy andersins moontlik nie sou gedink het nie. Ten opsigte van die Nagmaalsprediking is daar byvoorbeeld vier riglyne oor tekste uit die Ou Testament terwyl die res uit die vier evangelies, Handelingen en I Korintiërs kom.

Iets anders wat ook opval is dat — ten minste in die drie dele wat tot beskikking van hierdie resensent gestel was — die voorgestelde prediking op enkele uitsonderinge na die patroon aanneem van perikoopprediking. Dit is in lyn met die nuwere tendense in die eksegetiese, waar nie meer primêr gelet word op die betekenis van woorde nie, maar eerder op die samehang van gedagtes en die verband waarin hulle voorkom. Dit staan egter in teenstelling met die benadering wat eeuwelank algemeen was, naamlik dat 'n preek gehou was op 'n kort gedeelte — baie dikwels 'n enkele teksvers. Hierdie kort gedeeltes het soms

aanleiding gegee tot allerlei vorms van misbruik van die Skrif, sodat “na aanleiding van die teks” allerlei dinge gesê is wat van elders ingedra is. Dit sou egter o.i. ’n verlies wees as alle prediking die vorm van perikoopprediking sou begin aanneem. By alle voordele daaraan verbonde — en daar is besliste voordele aan sulke perikoopprediking verbonde, bv dat die Skrif in sy konteks baie duidelik beluister word — moet die nadele en selfs die gevare daarvan nie uit die oog verloor word nie. Een van die grootste hiervan is dat die preek ’n oppervlakkige oorsig kan word van ’n omvangryke gedeelte uit die Bybel. Omdat baie Skrifgedeeltes so ryk aan inhoud is dat ’n enkele preek eenvoudig nie genoeg ruimte bied om daaraan te laat reg geskied nie, is die gevaar altyd daar dat die prediker in die perikoop van sy keuse slegs die dinge raaksien wat hom aanspreek, wat dan lei tot ’n willekeurige keuse. Die verrassende rykdom en diepte van inhoud van baie Skrifwoorde kom dan nie tot hulle reg nie. Elke prediker weet tog uit eie ervaring hoe verrassend ’n Skrifwoord kan oopgaan wanneer deeglike eksegesi daarvoor gedoen word. Wyle professor Pellissier het by geleentheid gesê: “Die teks moet sy handjies na jou uitsteek.”

Hierdie opmerking wil egter nie so krities klink dat dit enigsins afdoen aan die groot waardering vir die besonder waardevolle bydrae wat hierdie reeks lewer nie. Mag die dele wat reeds verskyn het gevolg word deur nog baie ander!

A J Smuts

C W Burger, B A Müller, D J Smit (Red). *Riglyne vir Paas- Hemelvaarts- en Pinksterprediking* (Woord teen die lig 3), N.G. Kerk-Uitgewers, Kaapstad 1983. Prys R22,70.

Behalwe ’n inleidende hoofstuk oor “prediking in die paastyd” (D J Smit) bevat die bundel preekstof oor 24 tekste — gerangskik in drie siklusse van 8 elk. Elke siklus begin by Paassondag en eindig met Pinkstersondag. Nege persone het aan die bundel meegewerk. Die volledige inhoudsopgawe is soos volg:

Prediking in die Paastyd (D J Smit), 7

EERSTE SIKLUS: PERIKOPE HOOFSAAKLIK UIT DIE SINOPTIESE EVANGELIES EN HANDELINGE

1. Paassondag: Matt 28:1-10 (J J E Koornhof), 35
2. Eerste Sondag ná Pase: Luk 24:13-35 (D J Smit), 42
3. Tweede Sondag ná Pase: Luk 24:36-49 (C W Burger), 52
4. Derde Sondag ná Pase: Ps 16:8 (M A V van der Merwe), 59
5. Vierde Sondag ná Pase: Hand 2:22-36 (D J Smit), 65
6. Hemelvaart: Kol 3:1-4 (D J Smit), 74
7. Sondag ná Hemelvaart: Hand 1:1-8 (B A Müller), 82
8. Pinkstersondag: Hand 2:1-13 (P G R de Villiers), 90

TWEDE SIKLUS: PERIKOPE UIT DIE OU TESTAMENT EN PAULINIESE BRIEWE

1. Paassondag: 1 Kor 15:12-20 (D J Smit), 103
2. Eerste Sondag ná Pase: 1 Kor 15:29-34 (D J Smit), 114
3. Tweede Sondag ná Pase: 1 Kor 15:50-58 (D J Smit), 123
4. Derde Sondag ná Pase: Prediker 9:7-10 (D J Louw), 129
5. Vierde Sondag ná Pase: 1 Tes 4:13-18 (B A Müller), 135
6. Hemelvaart: Ef 1:20-23 (D J Smit), 141
7. Sondag ná Hemelvaart: Ps 87 (J du Preez), 149
8. Pinkstersondag: Rom 8:26 (D J Louw), 156

DERDE SIKLUS: PERIKOPE UIT JOHANNES EN PETRUS SE GESKRIFTE

1. Paassondag: Joh 20:11-18 (B A Müller), 167
2. Eerste Sondag ná Pase: Joh 20:24-29 (C W Burger), 176
3. Tweede Sondag ná Pase: 1 Pet 1:3-9 (D J Smit), 183

4. Derde Sondag ná Pase: 1 Pet 1:3-9 (verv) (D J Smit), 188
5. Vierde Sondag ná Pase: Joh 11:25-26 (J A du Rand), 199
6. Hemelvaart: Joh 14:1-14 (J J E Koornhof), 206
7. Sondag ná Hemelvaart: Joh 16:4b-11 (C W Burger), 213
8. Pinkstersondag: Op 22:6-21 (B A Müller), 220
Teksregister, 228

1. Die inleidende hoofstuk tot hierdie bundel is van besondere hoogstaande gehalte. Dit getuig van 'n baie deeglike oorsig oor die literatuur en goeie smaak en onderskeidingsvermoë in die ordening daarvan. In 27 bladsye (met 60 voetnote) gee D J Smit 'n noodsaaklike en verantwoorde oorsig oor en inleiding tot die problematiek rondom Paasprediking in verlede en hede. Verkeerde benaderings word wetenskaplik afgewys. Aan die anderkant word die korrekte benadering uitgelig en uit verskillende bronne belig. Die skrywer lewer hiermee 'n belangrike bydrae nie alleen tot die betrokke bundel nie, maar tot paasprediking op sigself. Die bundel is t.o.v. hierdie bydrae alleen die moeite werd om te besit. Vir leraars wat nie elke dag so wyd kan lees nie, is dit meteens 'n deeglike, maar bondige, oorsig oor die betrokke literatuur.

2. Laasgenoemde saak is miskien ook oor die geheel een van die bundel se grootste waardes. Dit stel die leser bekend met en bloot aan die belangrikste literatuur. In hierdie verband is daar bydraes wat uitstaan — dié van D J Smit moet hier uitgesonder word. Sy bydrae oor Luk 24:13-35 (p.42-51) is bv. van uitstaande gehalte.

3. Miskien is die perikope wat in hierdie bundel aan die orde is meer probleemvry, maar ek het tog die indruk dat die eksegetiese bespreking van sommige bydraes nie so volledig is as ander nie.

4. Hier en daar (bv. p.41) is die derde deel met praktiese leidrade vir die preek ook skraal om die lyf. Byna deurgaans ontbreek riglyne oor die preektema (vgl my ander resensie in hierdie bundel vir die opmerking in hierdie verband). Selfs in 'n baie goeie preekkema soos dié van B A Müller oor Hand 1:1-8 (p.87) ontbreek 'n duidelike preektema. Ek glo dat die redaksie die preekriglyne opsetlik só oop wil laat, maar is tog oortuig dat die formulering van die kernboodskap van die preekteks noodsaaklik is. Riglyne in hierdie verband kan hierdie reeks se waarde net verhoog.

5. Miskien wil die redaksie dit oorweeg om tog meer besonderhede van die medewerkers te verstrek. Vir baie lesers is slegs die bekendes bekend. Agterin die bundel, al is dit op die agterbuiteblad, kan kortliks gemeld word in watter hoedanigheid medewerkers ten tye van die publikasie staan.

6. Die verskyning van hierdie bundel behoort 'n baie belangrike bydrae te lewer in die verryking van preekstof, in 'n baie deurslaggewend tyd van die kerkjaar en van die ganse Christelike lewe. "In 'n definitiewe sin is alle Christelike prediking dan ook opstandingsprediking" (D J Smit). Wie die opstandingsboodskap reg verstaan en verkondig, is met die wese van die Evangelie besig.

Mag die bundel leraars prikkel om met nuwe oorgawe die boodskap van paasfees, hemelvaart en pinkster te sê — só dat mense hoor en lewe. Aan die redaksie 'n woord van waardering en gelukwense.

M Nel

C W Burger, B A Müller, D J Smit (Red), *Riglyne vir doopprediking* (Woord teen die lig 5), N.G. kerk-Uitgewers, Kaapstad 1983. Prys R19,50

In hierdie vyfde deel van *Woord teen die lig* het 12 medewerkers bydraes vir 24 dooppreke gelewer. Dit beteken dat 24 tekste wat direk oor die verbond en doop handel of wat daarmee in verband staan, ondersoek is en as preekstof aangebied is. Die volledige inhoudsopgawe is:

1. Genesis 17:1-22 (J Cook), 15
  2. Genesis 32:22-32 (J G du Plessis), 20
  3. Deuteronomium 6:1-15 (B A Müller), 26
  4. Psalm 51 (M A V van der Merwe), 36
  5. Psalm 78 (B A Müller), 44
  6. Psalm 90 (B A Müller), 53
  7. Jesaja 43:1-7 (C W Burger), 61
  8. Matteus 28:16-20 (P J Robynson), 69
  9. Markus 1:9-11 (D J Smit), 82
  10. Markus 10:13-17 (D J Smit), 93
  11. Lukas 3:1-21 (C J A Vos), 102
  12. Handeling 2:37-42 (S W van Wyk), 110
  13. Handeling 16:15-33 (D J Smit), 116
  14. Romeine 4:1-25 (C W Burger), 125
  15. Romeine 6:1-11 (D J Smit), 135
  16. 1 Korintiërs 10:1-13 (D J Smit), 145
  17. 1 Korintiërs 12:13 (H J B Combrink), 157
  18. Galasiërs 3:26-29 (S W van Wyk), 165
  19. Efesiërs 4:30 (D J Smit), 172
  20. Efesiërs 5:21-33 (A C Barnard), 181
  21. Kolossense 2:8-15 (A C Barnard), 186
  22. Titus 3:7 (P G R de Villiers), 193
  23. Hebreërs 6:1-8 (D J Smit), 203
  24. 1 Petrus 3:20-21 (D J Smit), 215
- Teksrigister, 227

In die inleidende woord van P F Theron word die belangrikheid van die doop en doopprediking in die Geref leer kortliks ontvou. Hierdie inleiding kon m.i. self langer gewees het. Dit is prikkelend en raak die belangrikste sake aan. 'n Ietwat meer volledige doopbeskouing kon vanweë die belang van die saak hierdie handige en goeie boek nog meer verryk het. Dit sou dr Theron ook geleentheid gebied het om sekere sake nog duideliker te stel — soos byvoorbeeld die verband doop en geloof; doop en ongeloof; en sy laaste paragraaf oor die doop en die eenheid van die kerk. Sake soos belydenisdoop en weerdoop kon ook goedsdiks aangesny gewees het.

Om die res van die bundel "preek vir preek" te bespreek is eintlik onmoontlik. Uit die aard van 'n versamelwerk is daar verskil in die gehalte van die bydraes. Enkele opmerkings word hier meer samevattend (met verwysing na spesifieke bydraes gemaak).

1. Die bydraes getuig van moeite wat gedoen is in verband met teksontleding en -afbakening, eksegetiese, homiletiese insigte en wenke. Sommige is egter meer volledig as ander. 'n Goeie voorbeeld van 'n deeglike en breedvoerige stuk navorsing is die bydrae van D J Smit oor Hebr 6:1-8. 'n Moeilike en uiters problematiese teksgedeelte word eksegeties deeglik ondersoek en op 'n verantwoorde wyse ontleed.

Deurgaans is die gehalte van bydraes goed. Vir die leraar vir wie al die bronne nie

besikbaar of toeganklik is nie, is hier waardevolle plaasbekledende lees en studiewerk gedoen.

2. Die tekskeuse is verteenwoordigend van die belangrikste "dooptekste" waarvoor gepreek moet word. Die inhoudsopgawe lewer hiervan bewys. Hierdie verskeidenheid van preektekste sal hopelik leraars motiveer en help om op 'n sistematiese wyse by elke doopgeleentheid 'n "dooppreek" te lewer. Verskeie van hierdie sketse en tekste is in elk geval moeilik, indien nie onmoontlik om in een preek te hanteer nie. Dit maak hierdie preekhulp soveel meer werd — hier is stof vir 'n lang bediening in dieselfde gemeente.

3. Die derde afdeling van elke bydrae is blykbaar veronderstel om praktiese wenke te wees oor hoe die betrokke stof in 'n preekskets neerslag kan vind. Hoewel ek vermoed dat die redaksie met opset die klem op die eksegetiese laat val en geensins voorskrytelik in die preekskets wil wees nie is ek tog oortuig dat hierdie gedeelte uitbouing nodig het. Baie leraars ervaar juis 'n onvermoë om eksegetiese tot boodskap te maak en te formuleer. Op die minste moet een of meer formuleringe van preektema's voorgestel word. Die een wat die navorsing gedoen het, moet vir die gemeente in 'n neutredop die kerugmatiese skopus kan saamvat. Dit is natuurlik die taak van die prediker, maar 'n paar moontlikhede mag die waarde van die sketse aansienlik verhoog. Hierdie is nie negatief bedoel nie — veral nie in die lig van my vermoede dat die redaksie miskien bewustelik gekies het om dit nie te doen nie. Daar is 'n goeie standpunt hiervoor uit te maak. Die twee sketse van A C Barnard bevat egter wel so 'n voorstel vir 'n preektema en dit verhoog na my oordeel die afgerondheid van die skets.

Samevattend kan met vrymoedigheid gestel word dat dit 'n goeie byvoeging in hierdie reeks is en dat die redaksie en medewerkers dank en waardering vir deeglike en waardevolle werk verdien.

M Nel

E A van Niekerk, *Nie soos mense sonder hoop nie: Hoe om sterwendes en treurendes by te staan*, Lux Verbi, Kaapstad 1984, 148 pp. Prys R9,90.

Agter in sommige uitgawes van die ou Afrikaanse psalm- en gesangboek was 'n gedeelte waarin die belydenisskrifte en formuliere opgeneem is. Dit het as aanhangsel gehad 'n ou geskrif, "Die Sieketroos — wat 'n onderwysing is in die geloof en in die weg van saligheid, om gewillig te sterwe." Hieraan is nog toegevoeg "Sommige troostelike spreuke van die Skrif, om in doodsnode te bid." Hierdie soort geskrif weerspieël nog iets van die lewensgevoel van die laat Middeleeue, toe die dood 'n voortdurende en nabye werklikheid was. In ons tyd, waarin meeste sterwendes hul lewens afsluit in hospitale, waar die gordyne rondom die bed togetrek word wanneer die einde naderkom, lees mense nie meer so graag boeke van hierdie aard nie en word daar moeilik openlik oor die dood gepraat. Soms word gesê dat die dood in ons tyd 'n taboe-onderwerp geword het, net soos seksualiteit dit was in die Viktoriëse era.

Die mag waar wees in die omgang tussen mense, maar wat die literatuur oor die tema van sterwe betref, is dit beslis nie meer die geval nie. Reeds in 1979 het Michael Simpson opgemerk: "Death is a very bad kept secret: such an unmentionable and taboo topic that there are over 750 books in print asserting that we are ignoring the subject." (Aangehaal in Journal of Pastoral Care, Jun. 1984, p155) Op voetspoor van die pionierswerk wat deur Kübler-Ross gedoen is, het daar 'n groot literatuur oor hierdie saak

ontstaan, waartoe voortdurend bygevoeg word. In Afrikaans was daar egter tot dusver nie besonder veel hieroor beskikbaar nie. Daarom is dr van Niekerk se boek 'n welkome toevoeging.

Hierdie boek is 'n nuttige en deeglike behandeling van die verskillende gesigspunte waaraan aandag gegee moet word in die omgang met sterwende en treurende mense. Die skrywer, wat in sy werk as hospitaalkapelaan dikwels die taak het om mense onder hierdie omstandighede by te staan, skryf met insig en deernis oor sake soos die volgende: Wat gebeur as iemand sterf? Die behoeftes van sterwendes. Bystand aan sterwendes. Die gesprek met die sterwende. Omdat hy die saak veral vanuit 'n pastorale hoek benader, is daar ook 'n hoofstuk oor die rol van die Woord, die nagmaal en die gebed by die sterfbed, aangevul met 'n bylaag waarin gepaste Skrifgedeeltes vir verskillende situasies aangegee word. In 'n laaste hoofstuk word leiding gegee omtrent die treurproses en die beste manier om aan treuendes hulp te verleen.

Op die omslag van die boek word gesê: "*Nie soos mense sonder hoop nie*" is 'n boek vir die gewone mens wat 'n naaste in sy krisis wil bystaan. "Dit hoort ook op die rak van die pastor, die hospitaalkapelaan, die maatskaplike werker, en elke lid van die mediese en verpleegpersoneel." Na kennismaking met die boek kan hiermee ten volle saamgestem word.

A J Smuts

Robert S. Ellwood, Jr., *Many peoples, many faiths. An introduction to the religious life of humankind*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs 1982 (second edition), pp. 416. Prys onbekend.

In die afgelope dekades was daar 'n groeiende belangstelling in die godsdiens van die wêreld. Dit is veroorsaak deur die religieuse pluralisme waarvan ons so bewus word in ons tyd en deur die toenemende belangstelling vir dialoog met ander godsdiens. Dit het tot gevolg gehad dat baie literatuur verskyn het oor die wêreldgodsdiens.

Die meriete van hierdie inleiding tot die godsdiens van die wêreld is dat dit nie tegniese van aard is nie en dus toeganklik vir 'n breë spektrum van lesers. Die skrywer behandel die godsdiens vanuit 'n drieledige religieuse ervaring en belewenis, naamlik teoreties (leerstelling), prakties (aanbiddingsvorme) en sosiologies (godsdiensige gemeenskappe). Die boek behandel al die belangrikste godsdiens van die verlede en die hede en bied dus 'n omvattende inleiding in die denk- en leefwêreld van die verskillende godsdiens. Dit is maklik leesbaar geskryf en bied 'n prikkelende en stimulerende beeld van die ryke verskeidenheid in die wêreld van godsdiens. Hoewel die boek nie vol tegniese terme is nie, is hier duidelik 'n kenner aan die woord wat weet hoe om die essensiële van elke godsdiens in 'n neutropoos weer te gee. Aan die einde van elke hoofstuk is 'n nuttige opsomming asook 'n verklaring van begrippe wat die beginner miskien nie mag ken nie. Aan die begin van elke hoofstuk word die doelstellings van die betrokke hoofstuk vir die student duidelik omlin. Dit alles maak dat 'n mens die boek met vrymoedigheid kan aanbeveel vir almal wat begin met die studie van die wêreldgodsdiens of wat slegs 'n oorsigtelike en inleidende beeld daarvan wil hê.

In 'n inleidende hoofstuk word 'n basiese beskrywing gegee van strukture en patrone van godsdiensbelewenis in die algemeen asook die stadia van ontwikkeling van godsdiens in die algemeen. 'n Mens kry die indruk dat 'n evolusie van laer na hoër godsdiensige strukture aanvaar word en dit kan bevraagteken word. Die aanpak van die boek is histories eerder as fenomenologies. Die historiese benadering is in elk geval die mees geskikte vir 'n algemene inleiding in die godsdiens.

'n Hoofstuk word gewy aan wat die skrywer noem prehistoriese en primitiewe godsdiens. Beide die aanduidings is egter ongeskik om tradisionele godsdiens mee te

beskryf. Hulle bestaan vandag nog voort en oorleef merkwaardig in ons tegnologiese eeu. Hulle is dus nóg prehistories nóg primitief. Dit is ook baie jammer dat in die boek geen afsonderlike aandag gegee word aan Afrika godsdienste nie. Dit maak die boek minder geskik vir gebruik in 'n Afrika konteks. Die kaart wat die grootste deel van Afrika suid van die Sahara as "animisties" aandui, is ook nie korrek nie. In meeste van die gebiede is daar meer Christene as aanhangers van tradisionele godsdienste.

Hoewel Afrika dus afgeskeep is, is die sterk punt van die boek die beskrywing van die Oosterse godsdienste. 'n Baie goeie inleiding word gegee in Hindoeïsme, Boeddhisme en die godsdienste van Sjina en Japan.

Die kort oorsig oor die antieke godsdienste van die nabye Ooste en Europa is handig vir studente wat net inleidend en oorsigtelik daarvan wil kennis neem ter aanvulling van taal- en historiese studie uit die tydperke.

Die drie groot monoteïstiese godsdienste van die wêreld, nl. Judaïsme, Christendom en Islam word ten slotte oorsigtelik bespreek.

Dit is jammer dat daar nie spesifiek verwys word na die nuwe sinkretiese godsdienste wat in die twintigste eeu hul verskyning begin maak het nie.

Die boek is voorsien van 'n baie nuttige kernbibliografie oor die verskillende godsdienste en ook van 'n bruikbare naam- en sakeregister.

D Crafford